

การปฏิบัติเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรในเรื่องการให้อาหาร

ความต้องการขั้นต้นของมนุษย์ คือปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และยารักษาโรค สำหรับอาหารเป็นความต้องการพื้นฐาน และเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดสำหรับมนุษย์ เพราะอาหารช่วยเสริมสร้างพลาสมา ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ อาหารบำรุงร่างกายให้สมบูรณ์ สมองและประสาทไครับการเลี้ยงดูจากระบบโลหิตเดียวกันกับที่ไปเลี้ยงกล้ามเนื้อ กระดูกและทำให้มีกำลังแข็งแรง และการที่จะมีชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุข จึงต้องเพียบพร้อมไปด้วยสุขภาพอนามัย อันจะเกิดขึ้นได้จากการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์อย่างเพียงพอครบถ้วน สำหรับความต้องการของร่างกาย การรับประทานอาหารที่ไม่ถูกต้องตามประโยชน์ใช้สอยของธาตุอาหารแต่ละอย่างนั้น ทำให้เกิดโรคภัยต่าง ๆ

ฉะนั้น อาหารจึงมีความสำคัญและสัมพันธ์กับการเจริญเติบโตของร่างกายโดยเฉพาะในวัยทารกและเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 6 ปี ซึ่งเป็นวัยที่ร่างกายกำลังเจริญเติบโต ขอมต้องการอาหารในจำนวนที่เพียงพอ เพื่อไปบำรุงความเจริญเติบโต (Growth) เนื่องจากเป็นระยะที่ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงในขนาด รูปร่าง สัดส่วน น้ำหนัก ตลอดจนกระดูก กล้ามเนื้อและที่สำคัญที่สุด ก็คือ สมองซึ่งกำลังเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว สติปัญญาหรือเชาว์ปัญญาของมนุษย์นั้นเกิดจากสมอง Wechsler ไคให้คำนิยามของเชาว์ปัญญาว่า หมายถึง ความสามารถในการกระทำของแต่ละบุคคล ที่มีเป้าหมาย การคิดอย่างมีเหตุผลตลอดจนถึงความสามารถที่จะสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ⁴⁴ และสมองจะมีความสมบูรณ์ต่อเมื่อไครับอาหารที่ หรือภาวะ

44 David Wechsler, The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence, (4th ed. Baltimore, Williams & Wilkins, 1958) p.5

โภชนาการที่ดีมีการศึกษา พบว่า สิ่งที่มีส่วนในการพัฒนา เซลล์สมองของมนุษย์น่าจะเป็น "อาหาร" เพราะว่าเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของ เซลล์สมอง ซึ่งสมองของมนุษย์จะเจริญเติบโตได้โดยการเพิ่มจำนวนเซลล์สมองและขนาดของเซลล์ อาหารจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้บุคคลมีเซลล์สมองที่สามารถหาเหตุผล รู้จักนำอดีตมาใช้ให้เป็นประโยชน์ และรู้จักจัดการกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้เขาประสบความสำเร็จในชีวิต⁴⁵

ฉะนั้นการขาดอาหารในวัยเด็ก จะทำให้การเจริญเติบโตคานต่าง ๆ ของร่างกายหยุดชะงัก Scrimshaw พบว่าอาหารที่รับประทานนั้นมีความสัมพันธ์กับพัฒนาการของมนุษย์ในเด็กที่ขาดอาหาร อัตราการเจริญเติบโตของร่างกายจะหยุดชะงักและพัฒนาการของกระดูกจะช้าลง⁴⁶ จึงทำให้เด็กที่ขาดอาหารมีความต้านทานโรคต่ำ ติดโรคร่าง และมักจะตายเร็ว โรคติดเชื้อ เช่น โรคท้องร่วง ไชคอตีบ โรคทางเดินหายใจ และโรคทางเดินอาหาร

นอกจากนี้ แม่เด็กเหล่านี้จะรอดชีวิตเติบโตต่อไปได้ แต่การเจริญเติบโตของร่างกายจะมีน้อยมาก พัฒนาการต่าง ๆ ทางร่างกายและจิตใจ โดยเฉพาะทางสมองจะเสื่อมไป และการขาดอาหารในกลุ่มอายุอื่น ๆ ก็เช่นเดียวกัน แม่จะไม่มีการตาย ถ้าหากไม่ถึงกับอดอาหารอย่างแรง แต่การขาดอาหารอยู่เป็นประจำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งอาหารประเภทโปรตีน ก็จะบั่นทอนสมรรถภาพในการทำงาน มีการเจ็บป่วย แก่เร็ว และอายุสั้น ฉะนั้นการที่จะมีชีวิตเติบโตสมบูรณ์แข็งแรงนั้น

45 Raymond F. Gale, Development Behavior, (London: the Callin-Maxmilland Limited, 1969), p. 381

46 Nevin S. Scrimshaw, and E. Gordon. (ed) Malnutrition Learning and Behavior, (Cambridge: MIT Press, 1968)

จึงขึ้นอยู่กับอาหารเป็นส่วนใหญ่ ถ้าเริ่มตนควยคือ ตั้งแต่เกิดแล้วก็มีสุขภาพอนามัยดี ไม่เฉพาะแต่วัยเด็ก แต่จะสมบรณ์ไปตลอดชีวิต

สำหรับการศึกษาคั้งนี้ ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กที่ขาดอาหารในแหล่งเสื่อมโทรม เรื่องการให้อาหารในแต่ละขั้นตอนของอายุ เช่น การเลี้ยงลูกควย นำนมมารดา นมผสม การให้อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรท โปรตีน และทัศนคติของมารดาในเรื่องอาหาร

ก. การเลี้ยงลูกควยน่านมมารดา

น่านมมารดามีคุณค่าทางอาหาร เพราะทารกจะได้อาหารต่าง ๆ ที่ร่างกายต้องการแทบจะไม่ขาดเลย ส่วนประกอบของน่านม มีโปรตีนที่ย่อยง่ายกว่าโปรตีนที่ได้จากน่านมสัตว์ ไขมันก็มีคุณภาพดีไม่รบกวนลำไส้ มีคาร์โบไฮเดรทและคุณค่าทางอาหารสูงกว่าในน่านมสัตว์ เป็นประเภทน้ำตาลในน่านม⁴⁷ ไม่ของระมัดระวังในเรื่องการเก็บรักษาหรือการผสมไม่ถูกส่วน ปลอดภัยและประหยัด ทั้งยังใหญ่คุ้มกันโรคติดเชื้อและเจ็บป่วยและยังมีผลทางสุขภาพจิต ทำให้เกิดความอบอุ่นและความสัมพันธ์อันดียิ่งระหว่างแม่และเด็กซึ่งจะมีผลคือพัฒนาการทางจิตใจของเด็ก

จากการศึกษาของ Woodbery พบว่า แบบแผนการเลี้ยงดูทารก อาจมีอิทธิพลต่อระดับการตายของทารกได้ โดยศึกษาเฉพาะกรณีในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1920-1930 พบว่าการเลี้ยงดูทารกควยนมผงมีการตายสูง ถึง 3-4 เท่าของการเลี้ยงควยควยน่านมมารดา⁴⁸

47 วิณะ วีระไวทยะ, น่านมแม่เป็นยอกอาหารของทารก, วารสารสุขภาพ ปีที่ 2 ฉบับที่ 7 เมษายน 2517, กรุงเทพฯ, (โรงพิมพ์อักษรสมัย) หน้า 47

48 นิพนธ์ เทพวัลย์, เรื่องเดิม, หน้า 172

ผลจากการวิจัยที่ 20 พบว่า มีความแตกต่างอย่างมากระหว่างการเลี้ยงควายน่านมมารดาของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ กล่าวคือ มีร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติ คือร้อยละ 78.3 แต่มีอัตราส่วนของเด็กที่ขาดอาหารและไม่โคเลี้ยงควายน่านมมารดาสูงกว่าที่เลี้ยงควายน่านมมารดาและสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติซึ่งไม่โคเลี้ยงควายน่านมมารดา ร้อยละ 87.3 เช่นเดียวกัน ผลจากการศึกษาแสดงว่าเด็กที่ไม่ได้รับการเลี้ยงควายน่านมมารดามีโอกาสขาดอาหารมากกว่าเด็กที่ขาดอาหาร เช่นเดียวกันแต่เลี้ยงควายน่านมมารดา

ตารางที่ 20 อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ
จำแนกตามการเลี้ยงควายน่านมมารดา

การเลี้ยงควายน่านมมารดา	ร้อยละ		
	เด็กที่ขาดอาหาร	เด็กที่เจริญเติบโตปกติ	
เลี้ยงควายน่านมมารดา	78.3 (119)	21.7 (33)	100.0 (152)
ไม่โคเลี้ยงควายน่านมมารดา	87.3 (55)	12.7 (8)	100.0 (63)
รวม	80.9(174)	19.1 (41)	100.0 (215)

อายุที่เริ่มหยานนมมารดา

อายุที่เริ่มหยานนมมีความสำคัญต่อการขาดอาหาร เพราะการหยานนมในระยะอ่อนเดือนเป็นระยะที่เป็นอันตรายต่อการเจริญเติบโตและอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กขาดอาหารได้ เพราะตามธรรมชาติเด็กควรจะหยานนมมารดาหลังอายุ 9-15 เดือนไปแล้ว จากการศึกษพบว่า เด็กที่ขาดอาหารหยานนมมารดาในอายุต่ำกว่า 1 เดือน และอายุ 1-6 เดือน มีร้อยละสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติในจำนวนใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 75.0 และ 71.4 ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาคะจะพบว่าทุกกลุ่มอายุของเด็กที่ขาดอาหาร

จะมีร้อยละของการหย่านนมมารดาในวัยอ่อนเดือนสูงกว่า เด็กที่เจริญเติบโตปกติเป็นอย่างมาก แสดงว่าอายุที่เริ่มหย่านนมมารดาเร็วไปมีผลการขาดอาหารของเด็ก (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 อัตราส่วนร้อยละของอายุที่เริ่มหย่านนมของเด็กที่ขาดอาหาร และเด็กที่เจริญเติบโตปกติ จำแนกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ร้อยละ		
	เด็กที่ขาดอาหาร	เด็กที่เติบโตปกติ	รวม
ต่ำกว่า 1 เดือน	75.0 (18)	25.0 (6)	100.0 (24)
1-6 เดือน	71.4 (10)	28.6 (4)	100.0 (14)
7-12 เดือนขึ้นไป	81.0 (81)	19.0 (19)	100.0 (100)
รวม	79.0 (109)	21.0 (29)	100.0 (138)

หมายเหตุ จำนวนเด็กที่เป็นตัวอย่างมีเพียง 138 คน เนื่องจากในขณะที่ทำการศึกษาวิจัยยังมีจำนวนเด็กที่ยังไม่หย่านนมมารดา

อายุเป็นเดือนที่เริ่มให้นมผสม

จากตารางที่ 22 พบว่า อายุเป็นเดือนที่เริ่มให้นมผสมเด็กตั้งแต่ต่ำกว่า 1 เดือน มีจำนวนร้อยละสูงที่สุดถึงร้อยละ 60.9 ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กเป็นโรคขาดอาหารได้ เพราะนมผสมส่วนใหญ่มีคุณค่าทางอาหารน้อยกว่านมมารดา และการให้นมผสมจะต้องระมัดระวังในเรื่องการรักษาความสะอาดภาชนะที่ใช้ เพราะถ้ามีความสะอาดไม่เพียงพอเด็กจะเป็นโรคทางเดินอาหารได้หรืออาจจะเป็นเพราะว่า

ปริมาณนมผสมที่ให้ไม่เพียงพอกับความต้องการของเด็กก็เป็นได้ ซึ่งเป็นที่น่าเสียดายที่ไม่มีข้อมูลสำหรับเรื่องนี้ที่จะศึกษาได้ และเด็กที่เริ่มได้รับนมผสมระหว่างอายุ 1-6 เดือน ร้อยละ 13.5 ระหว่างอายุ 7-12 เดือน และ 13-24 เดือน ร้อยละ 16.2 และ 4.4 ตามลำดับ (ตารางที่ 22)

และจากการศึกษาเฉพาะราย พบว่า มารดาให้เด็กดื่มนมผสมหลังหย่านนมมารดาแล้วเป็นประจำ มีจำนวนร้อยละ 26.7 เด็กไม่ดื่มนมผสมชนิดใดเลยหลังหย่านนมมารดา ร้อยละ 60.0 และโหม่งบางครั้งร้อยละ 13.3

ตารางที่ 22 อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารที่เริ่มได้รับนมผสมแยกตามกลุ่มอายุ

กลุ่มอายุ	ร้อยละ
ต่ำกว่า 1 เดือน	60.9
1-6 เดือน	13.5
7-17 เดือน	16.2
13-24 เดือน	9.4
รวม	100.0 (174)

และประเภทของนมผสมที่ให้เด็กหลังหย่านนมถึง 5 ปี เป็นประเภทนมชงหวาน ร้อยละ 57.2 ประเภทหางนม ร้อยละ 21.4 และไวตามินิต ร้อยละ 21.4 ถ้าพิจารณาประเภทของน้ำนมแล้ว จะเห็นว่านมชงหวานและหางนม ไม่เหมาะสมสำหรับจะเลี้ยงทารกและเด็ก เพราะเป็นนมที่เค็มน้ำตาลลงไปมากจนมีความเข้มข้นของน้ำตาลถึงร้อยละ 43.0-45.0 จึงมีรสหวานจัด เด็กจึงได้รับแต่คาร์โบไฮเดรตเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งหากเด็กได้รับเป็นประจำแล้ว อาจจะเป็นสาเหตุทำให้เกิดโรคขาดอาหารขึ้นในที่สุด

ทัศนคติของมารดาต่อความจำเป็นของการใช้นมผสมเลี้ยงเด็กหลังหย่านมแล้ว

จากการศึกษาทราบว่า มารดาส่วนใหญ่มีความจำเป็นต่อเด็กหลังหย่านมแล้ว ร้อยละ 70.0 คิดว่าไม่จำเป็นและไม่ทราบ ร้อยละ 26.7 และ 3.3 ตามลำดับ

ข. อายุเป็นเดือนที่เริ่มให้อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรต โคลงขาว ถั่ว และแป้งกวน

คาร์โบไฮเดรตเป็นอาหารที่ให้พลังงาน หลังจากการหย่านมมารดา เด็กควรจะได้รับอาหารเสริมประเภทนี้ด้วย และควรให้ในระยะเวลาที่เหมาะสมจะให้ เพราะถ้าให้เร็วเกินไปอาจจะมีผลต่อระบบการย่อยอาหารและลำไส้ใหญ่เกินไป จะทำให้ปริมาณอาหารที่เด็กได้รับไม่เพียงพอกับความต้องการ เพราะลำไส้แน่นนมมารดาอย่างเดียวไม่เพียงพอสำหรับการเจริญเติบโต

ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบระดับการให้อาหารในแต่ละกลุ่มอายุระหว่างเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติ ปรากฏว่าพบความแตกต่างอย่างชัดเจนในทุกกลุ่มอายุของการให้อาหารเร็วไปหรือช้าไป มีร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติ ในทุกระดับ กล่าวคือกลุ่มอายุ 0-2 เดือน ซึ่งการให้อาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตในระยะนี้เร็วไปเพราะเป็นระยะที่นำย่อยอาหารประเภทนี้ยังไม่พัฒนาเท่าที่ควรแก่เดือนกว่า จำนวนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารมีจำนวนสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติ คือร้อยละ 87.9 ระยะที่เริ่มให้อาหารคาร์โบไฮเดรตช้าไปคือกลุ่มอายุ 7-12 เดือน เด็กที่ขาดอาหารมีร้อยละสูงกว่าเด็กที่ปกติเช่นเดียวกัน คือร้อยละ 81.5 และมีความแตกต่างอย่างชัดเจนในกลุ่มอายุ 13-18 เดือนขึ้นไป ซึ่งเป็นระยะเริ่มให้อาหารประเภทนี้ชามากเกินไประหว่างเด็กที่ขาดอาหารสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติ ถึงร้อยละ 100.0 สำหรับเด็กในกลุ่มอายุ 3-6 เดือน เป็นระยะการให้อาหารคาร์โบไฮเดรตที่ถูกต้อง พบว่าเด็กที่ขาดอาหารมีร้อยละสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติ คือร้อยละ 70.8 และกลุ่มที่ไม่ทราบอายุของการให้อาหารในเด็ก

ที่ขาดอาหารสูงกว่าเด็กที่ไม่ขาดอาหารร้อยละ 86.7 (ตารางที่ 23)

ดังนั้น พอจะสรุปได้ว่า เด็กที่ขาดอาหารในทุกกลุ่มอายุ เริ่มได้รับอาหารประเภทคาร์โบไฮเดรตเร็วไป ขาดและชามากเกินไป ซึ่งไม่สอดคล้องกับการเจริญเติบโตของร่างกาย มีร้อยละสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติในทุกกลุ่มอายุดังกล่าวแล้ว แสดงว่าขั้นตอนในการให้อาหารที่ไม่ถูกต้องมีผลต่อการขาดอาหารของเด็ก

ตารางที่ 23 อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เติบโตปกติที่จำแนกตามกลุ่มอายุที่เริ่มได้รับอาหารคาร์โบไฮเดรต

กลุ่มอายุ	ร้อยละ		
	เด็กที่ขาดอาหาร	เด็กที่เจริญเติบโตปกติ	รวม
ไม่ทราบอายุที่เริ่มให้	85.7 (18)	14.3 (3)	100.0 (21)
0 - 2 เดือน	87.9 (51)	12.1 (7)	100.0 (58)
3 - 6 เดือน	70.8 (63)	29.2 (26)	100.0 (89)
7 - 12 เดือน	81.5 (22)	18.5 (5)	100.0 (27)
13 - 18 เดือนและสูงกว่า	100.0 (2)	- -	100.0 (20)
รวม	80.9 (174)	19.1 (41)	100.0 (215)

ค. อายุเป็นเดือนที่เริ่มให้อาหารประเภทโปรตีน ไคแก่ ไข่ ปลา และเนื้อสัตว์ต่าง ๆ

อาหารประเภทโปรตีน มีความสำคัญต่อการเจริญเติบโตของเด็ก เพราะร่างกายต้องการอาหารประเภทนี้ไปใช้สำหรับสร้างเนื้อเยื่อของร่างกาย เพื่อความเจริญเติบโตทางร่างกายและเขาวินิจฉัยทางสมอง จากการศึกษา Lowe พบว่า เด็กในระยะ 1-4 ปี ใ้รับอาหารจำพวกโปรตีนไม่พอเพียง จะทำให้เด็กมีรูปร่างเตี้ยเล็กกว่าปกติ ร่างกายไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควรและอาจมีผลต่อการเจริญเติบโตของสมองอีกด้วย⁴⁹

นอกจากนี้การขาดอาหารประเภทโปรตีน ยังจะทำให้ร่างกายขาดความคุ้มครองในต้านโรคร้ายไข้เจ็บต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรคติดต่ออันตรายหลายประเภท ซึ่งเป็นโรคที่มักจะติดตามมากับการขาดอาหารที่สำคัญไคแก่ โรคทองรวงอย่างแรง โรคไข้หวัด โรคหัด โรคอีสุกอีใส โรคปอดควม ไชคอติบ และอาการชัก เป็นต้น

ผลจากการศึกษา (ตารางที่ 24) พบว่า เด็กที่ขาดอาหารมีร้อยละของการเริ่มให้อาหารประเภทโปรตีนไม่ถูกต้องกับความต้องการของร่างกายสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติในทุกระดับ โดยเฉพาะในระยะ 9-18 เดือนขึ้นไป ซึ่งเป็นระยะที่เริ่มให้อาหารโปรตีนซาเกินไป และอาจจะทำให้การเจริญเติบโตของสมองหยุดชะงัก มีจำนวนร้อยละสูงกว่าทุกกลุ่มอายุ คือร้อยละ 97.3 ลำดับรองลงมา คือ กลุ่มอายุ 7-9 เดือน ถ้าเริ่มให้อาหารโปรตีนในระยะนี้จะค่อนข้างซาไม่เพียงพอกับความต้องการของเด็ก ในกลุ่มเด็กที่ขาดอาหารมีร้อยละสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติเช่นเดียวกัน คือร้อยละ 93.3

49 Livingston, Sally K. "What Influences Malnutrition."

Journal of Nutrition Education III (Summer 1971) p.22

และในกลุ่มอายุ 1-3 เดือนซึ่งเป็นกลุ่มที่เริ่มได้รับอาหารโปรตีนเร็วเกินไป เพราะใน
 ระยะนี้น้ำนมมารดาและนมผสมถูกดูดกินเพียงพอแล้ว พบว่าในเด็กที่ขาดอาหารมีอัตรา
 ส่วนสูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติประมาณ 3 เท่า คือ ร้อยละ 75.0 สำหรับในระยะ
 อายุ 3-4 เดือน เป็นระยะสมควรที่เด็กที่จะได้รับอาหารโปรตีน มีร้อยละของเด็กที่
 ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติใกล้เคียงกัน คือร้อยละ 52.5 และ 47.5

โดยสรุปเด็กที่ขาดอาหาร จะเริ่มได้รับอาหารโปรตีนในกลุ่มอายุที่เร็วเกินไป
 คอนข้างซาและซาเกินไปในอัตราส่วนที่สูงกว่าเด็กที่เจริญเติบโตปกติในทุกกลุ่มอายุที่เริ่ม
 ให้ไม่ถูกต้อง แสดงว่าการให้อาหารโปรตีนช้าหรือเร็วไปกว่าความต้องการของร่างกาย
 มีผลต่อการขาดอาหาร

ตารางที่ 24 อัตราส่วนร้อยละของเด็กที่ขาดอาหารและเด็กที่เจริญเติบโตปกติจำแนกตาม
 กลุ่มอายุที่เริ่มได้รับอาหารโปรตีน

กลุ่มอายุ	ร้อยละ		
	เด็กที่ขาด อาหาร	เด็กที่เติบโต ปกติ	รวม
ไม่ทราบอายุที่เริ่มให้	95.7 (22)	4.3 (1)	100.0 (23)
1 - 3 เดือน	75.0 (21)	25.0 (7)	100.0 (28)
4 - 6 เดือน	52.5 (32)	47.5 (29)	100.0 (61)
7 - 9 เดือน	93.3 (28)	6.7 (2)	100.0 (30)
9 - 18 เดือนขึ้นไป	97.3 (71)	2.7 (2)	100.0 (73)
รวม	80.9 (174)	19.1 (41)	100.0 (215)

นอกจากนี้จากการศึกษาเฉพาะราย พบว่าปริมาณราคาอาหารประเภทเนื้อสัตว์ ไช และ ปลา ที่แต่ละครอบครัวซื้อรับประทานในวันหนึ่ง ๆ มีปริมาณค่ามาก คือปริมาณ วันละ 5.00 บาท และต่ำกว่าจำนวนร้อยละ 53.4 ปริมาณราคาอาหารระหว่าง 6-10 บาท ร้อยละ 10.0 ระหว่าง 11-15 บาท ร้อยละ 13.3 มากกว่า 16 บาท ขึ้นไป ร้อยละ 6.6 และไมเค้ซื้ออาหารประเภทเนื้อสัตว์ ปลา ไช รับประทานร้อยละ 10.0 ของจำนวนครอบครัวที่ทำการศึกษา รวมทั้งมารดาที่จำไมเค้ในวันหนึ่ง ๆ ซื้ออาหารประเภทนี้เป็นจำนวนเท่าไร ร้อยละ 6.7

เมื่อพิจารณาปริมาณอาหารประเภทโปรตีน ที่แต่ละครอบครัวซื้อรับประทาน เป็นประจำวันอยู่ในอัตราที่ค่ามาก เมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนสมาชิกในครอบครัว ซึ่ง อาจทำให้เด็กได้รับอาหารประเภทนี้ไม่เพียงพอกับความเจริญเติบโตของร่างกาย และ อาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กขาดอาหารได้เช่นกัน

อาหารมื้อเย็นก่อนการสัมภาษณ์เฉพาะราย

จากการศึกษาเฉพาะราย พบว่า ชนิดของอาหารที่แต่ละครอบครัวรับประทาน มื้อเย็นก่อนการสัมภาษณ์ ได้ผลสอดคล้องกับการศึกษาดังกล่าวข้างต้น เพราะชนิดของ อาหารที่รับประทานเป็นอาหารประเภทโปรตีนไก่ แก่ เนื้อหมู เนื้อวัว ไก่ เพียง ร้อยละ 10.0 ประเภทไข่มุข ไชพะโล้และไขควรร้อยละ 13.3 อาหารประเภทน้ำ พริกปลาทู ปลาร้าจิมฉักต้มหรือนักสด มีเป็นจำนวนสูงสุด ร้อยละ 56.7 และพวก แกงเผ็ดอีกร้อยละ 20.0 นอกจากนี้เด็กที่อายุต่ำกว่า 6 ปี รับประทานอาหารชนิด เดียวกับผู้ใหญ่ ร้อยละ 86.7 คนละชนิดกับผู้ใหญ่ ร้อยละ 13.3 เท่านั้น และเป็น ที่น่าสังเกตว่า อาหารที่รับประทานในแต่ละครอบครัวจะเป็นอาหารชนิดเดียวเท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะวาระรายได้ของครอบครัวมีจำกัด โอกาสที่จะซื้ออาหารหลาย ๆ อย่างรับประทานย่อมจะน้อยลงไปด้วย

ประเภทผลไม้

อาหารประเภทผลไม้ มีวิตามินและเกลือแร่ต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ ทำให้หัวใจแข็งแรง ทำงานตามปกติและเพิ่มความต้านทานโรคต่างๆ จากการศึกษาเฉพาะราย พบว่า เด็กที่ขาดอาหาร รับประทานผลไม้ทุกวัน ร้อยละ 16.7 รับประทานนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 83.3 และผลไม้ที่เด็กชอบรับประทาน ได้แก่ มะละกอ ร้อยละ 16.7 กลวย ร้อยละ 36.7 ส้ม ร้อยละ 33.4 ฝรั่ง ร้อยละ 6.6 และชนิดอื่น ๆ ร้อยละ 6.6 เช่นกัน

น้ำผลไม้มีคุณค่าทางโภชนาการมาก เช่น น้ำส้มคั้น น้ำสับปะรด น้ำมะนาว น้ำมะเขือเทศ ไลโคพีน วิตามินซี ซึ่งป้องกันโรคเลือดออกตามไรฟัน ทั้งยังให้เกลือแร่ต่าง ๆ อีกหลายชนิด ผลจากการศึกษาเฉพาะราย พบว่า เด็กที่ดื่มน้ำผลไม้เป็นประจำ ร้อยละ 16.7 และไม่เคยดื่มน้ำผลไม้เลย ร้อยละ 83.3 และประเภทของน้ำผลไม้ที่เด็กดื่ม ก็คือ น้ำส้ม

ประเภทของขนมที่เด็กชอบรับประทาน

ในวันหนึ่ง ๆ เมื่อเด็กได้รับเงินค่าขนม ส่วนใหญ่เด็กจะไปซื้อขนมประเภททอดพิซซ่า อยัมม และขนมหวานอื่น ๆ ที่ทำจากน้ำตาล ร้อยละ 26.7 ซื้อขนมประเภททอดพิซซ่า อยัมม และขนมอื่น ๆ ที่มีของจับสลาค ร้อยละ 50.0 ของหมักคอง เช่น มะขามคอง มะม่วงคอง ร้อยละ 3.3 และขนมที่ทำจากแป้ง เช่น ขนมปังต่าง ๆ ร้อยละ 10.0 (ตารางที่ 25) เป็นที่น่าสังเกตว่าส่วนใหญ่เด็กจะซื้อขนมประเภทขนมหวาน ของจับสลาค หรือของหมักคองซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการน้อยหรือแทบจะไม่มีเลย แทนที่จะไปซื้อขนมประเภทผลไม้ซึ่งมีคุณค่าและประโยชน์ต่อร่างกายเด็ก

ตารางที่ 25 อัตราส่วนรอยของประเภทนมที่เด็กซื้อรับประทาน

ประเภทนม	ร้อยละ
นมทอพี อมยิ้ม และนมหวานอื่น ๆ ที่ทำจากน้ำตาล	26.7
นมทอพี อมยิ้ม นมหวานและมีของจับสลากริ ผลไมต่าง ๆ	50.0
นมหมักคอง เช่น มะขามคอง มะม่วงคอง	3.3
นมหวานไทย ๆ เช่น นมชั้น ผอยทอง	—
นมที่ทำจากแป้ง เช่น นมบั้งต่าง ๆ	10.0
เด็กยังเล็ก	10.0
รวม	100.0 (30)

ทัศนคติของมารดา เกี่ยวกับชนิดของอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของบุตร

จากการศึกษา พบว่า มารดา ร้อยละ ๓๖.๗ คิดว่าอาหารประเภทเนื้อสัตว์ต่าง ๆ จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของบุตร ร้อยละ ๒๐.๐ ประเภทไข่ ร้อยละ ๑๖.๗ ประเภทผักต่าง ๆ ร้อยละ ๑๐.๐ และมารดาส่วนใหญ่คิดว่า ข้าว เป็นอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของบุตร ร้อยละ ๓๖.๗ และมารดาที่ไม่ออกความเห็น ร้อยละ ๒๐.๐ (ตารางที่ ๒๖) ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กได้รับแต่อาหารประเภทขาวบดละเอียด ๆ ผสมน้ำตาลจืด แต่เพียงชนิดเดียว ถึงแม่ว่าจะเป็นอาหารหลักของเรา เป็นบ่อเกิดของพลังงานและมีวิตามินที่ทรงคุณค่าหลายอย่าง แต่การรับประทานขาวเพียงอย่างเดียว ก็ไม่ช่วยใหร่างกายเจริญเติบโต โดยเฉพาะร่างกายเด็ก ซึ่งจำเป็นจะต้องได้รับอาหารอย่างอื่นที่มีทั้งโปรตีนและวิตามินด้วย และถ้าเด็กไม่ได้รับอาหารประเภทโปรตีนเลยหรือได้แต่เพียงเล็กน้อย เด็กก็จะเป็โรคขาดอาหารได้เช่นเดียวกัน

ตารางที่ 26

ทัศนคติของมารดาเกี่ยวกับชนิดของอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโต
ของบุตร

ชนิดของอาหาร	ร้อยละ
จำพวกเนื้อสัตว์ต่าง ๆ	16.7
ไข่	13.3
ผักต่าง ๆ	10.0
ข้าว	36.7
นมกระป๋อง	3.3
ไมทราบ	20.0
รวม	100.0 (30)